

:2K KONSORCJUM
KANCELARII ADWOKACKICH
PIOTROWSKA-MAŃKO | EFFORT-SZCZEPANIAK

DOBRE UMOWY OPERATORSKIE

MANUAL

:2K

Nasza kancelaria, zajmująca się m.in. prawem własności intelektualnej i obsługą twórców, została poproszona o zanalizowanie umów autorów zdjęć oraz wyrażenie opinii i zaproponowanie takich rozwiązań, które uwzględniając propozycje środowiska pomogą stworzyć przewodnik tworzenia dobrych umów operatorskich.

Przeanalizowałyśmy istniejące umowy, w tym także przedstawioną nam tzw. *umowę ramową*. Z doświadczenia pracy ze środowiskiem, wiemy, jakie problemy mają autorzy zdjęć w związku z warunkami pracy na planach oraz warunkami wynagradzania tj. brakami istotnych dla nich zapisów w umowach.

Przekazujemy Wam więc szkic (*manual*) istotnych elementów, które naszym zdaniem powinny znaleźć się w Waszych umowach. Jednak to, jaką konkretnie umowę podpisze autor zdjęć zależy już od niego samego.

Nasi Klienci negocjują umowy przy naszym udziale, stąd wiemy że nie zawsze są to proste rozmowy, ale zwykle dają dobre rezultaty.

Jak pokazują aktualne wydarzenia, nawet umowy z bankami okazują się negocjowalne, co kiedyś wydawało się wręcz niemożliwe.

Katarzyna Piotrowska-Mańko
ADWOKAT

Katarzyna Effort-Szczepaniak
ADWOKAT, MEDIATOR

T: +48 605 090 569
M: katarzyna.piotrowska@adwokatura.pl

T: +48 602 183 812
M: katarzyna.effort@adwokatura.pl

:2K KONSORCJUM ADWOKACKIE
ul. Elizy Orzeszkowej 27, 91-479 Łódź | ul. Zawiszy 14 lok. 55, 01-167 Warszawa
www.kancelaria2k.pl

1.

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

CO TO ZA UMOWA?

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

Na początek kilka pojęć. Umowa operatora obrazu to umowa o dzieło, która jest oczywiście elementem całości. To co w niej zawrzemy będzie później determinowało Wasze możliwości prawne i Wasz komfort pracy na planie. Ewentualne późniejsze warunki egzekwowania przez Was uprawnień wynikających z umów, zależą właśnie od ich treści.

Powstaje pytanie, na ile jesteście skuteczni w negocjowaniu umowy i czy nie należy zwrócić się w tej kwestii do profesjonalisty. Ten temat to kwestia siły środowiska operatorów i wypracowania dobrych praktyk współpracy z pionem operatorskim w relacji z producentami.

Nie ma czegoś takiego jak wzorzec, choć często tak to jest przedstawiane przez producenta. Jak wiadomo producent ma pozycję silniejszą, jednak z drugiej strony, im więcej tym lepiej. Im więcej umów i nieustępliwości po stronie operatorów, tym szybciej i lepiej kształtują się dobre praktyki pracy na planie.

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

2.

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

KTO ZAWIERA UMOWĘ?

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

Oczywiście producent i operator obrazu/autor zdjęć. Jeśli operator współpracuje bezpośrednio ze swoim pionem operatorskim, to on będzie zlecającym dalej wykonanie określonych prac. Umowa między producentem, a operatorem będzie albo umową w ramach prowadzenia działalności gospodarczej lub umową o dzieło zawartą w ramach Kodeksu cywilnego oraz Ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Potocznie nazywacie ją umową cywilnoprawną.

Umowy operatorów, którzy prowadzą działalność gospodarczą też będą takimi samymi umowami o dzieło, jednak podlegać będą dodatkowo przeróżnym obowiązkom fiskalnym.

Jeśli chodzi o prawa i obowiązki obu stron umowy, nie ma znaczenia jako kto tę umowę podpisujecie, czy jako twórca czy jako przedsiębiorca. Istotą tej umowy jest zamówienie wykonania określonego dzieła i zobowiązanie się do zapłaty za to dzieło. Wszelkie inne zapisy są jedynie doprecyzowaniem tego, co każda strona uważa za istotne dla siebie. Podpisując gotowe umowy (wzorce), nie chronicie własnego interesu.

Tylko negocjacje ważnych dla Was kwestii takich jak czas pracy, terminy, warunki pracy, a także sposób wykonania dokrętek, obowiązek uczestnictwa w promocji filmu, czy choćby kolaudacji, także wpływają na Waszą pracę, nawet czasem bardziej niż wynagrodzenie.

3.

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

UMOWA O CO?

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • •

• • •

• • •

• • •

• • •

Umowa musi określać tzw. przedmiot umowy, czyli opisywać do czego producent i autor zdjęć się zobowiązują i do czego mają prawo. Nie ma więc możliwości stworzenia tutaj jakiegoś modelowego wzoru umowy.

• • •

Może być to zamówienie wykonania zdjęć do określonego filmu. Oczywiście można w tym miejscu już wpisywać termin wykonania zdjęć oraz inne kwestie, ale tak naprawdę nie ma takiej potrzeby. Istotne jest co ma wykonać twórca zdjęć. Opis powinien być dokonany najszczegółowiej jak to tylko możliwe.

• • •

• • •

PRZYKŁAD: Autor zdjęć zobowiązuje się wykonać w technice ustalonej przez strony, zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą, zdjęcia do filmu „...” w reżyserii ..., natomiast producent zobowiązuje się do zapłaty wynagrodzenia w wys. ..., w sposób określony szczegółowo w umowie, zgodnie z ustalonym przez strony harmonogramem.

• • •

• • •

• • •

• • •

• • •

4.

TERMIN WYKONANIA

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

W umowie zwykle wpisujemy termin zakończenia pracy, ale też i jej etapy. Im bardziej podzielicie umowę na etapy, tym macie większe możliwości. To bardzo korzystne zarówno ekonomicznie, jak i pod względem jasności współpracy. Każdy etap należy opisać szczegółowo, także w zakresie terminów.

Nie zawsze da się określić termin konkretną datą. To będą kwestie szczegółowe każdej umowy. Termin, jakkolwiek zapisany, powinien być w umowie ujęty, zarówno rozpoczęcia, jak i zakończenia zdjęć. Od tego będzie zależało wiele, nie tylko komfort pracy, ale na przykład kwestia odpowiedzialności zarówno operatora jak i producenta, ewentualnych kar umownych, jeśli są w umowie zawarte, sposobu współpracy z innymi pionami produkcji filmu.

PRZYKŁAD 1: Strony zgodnie ustalają, że przedmiot umowy zostanie wykonany w ... etapach. Etap I obejmujący: preprodukcję rozpocznie się dnia ... i zakończy dnia ..., przy czym nie później niż Etap II obejmujący: ..., rozpocznie się dnia ... i zakończy dnia ..., przy czym nie później niż ..., itd.

PRZYKŁAD 2: Strony zgodnie ustalają, że przedmiot umowy zostanie wykonany w etapach, a szczegółowy zakres prac oraz terminy wykonania poszczególnych etapów wynikają z załączonego harmonogramu prac, stanowiącego integralną część umowy.

PRZYKŁAD 3: Producent ma prawo, najpóźniej w dni po zakończeniu zdjęć, zażądać od autora zdjęć przeróbek, poprawek, dokrętek, jednak tylko gdy uzasadnia to scenariusz.

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

5.

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

CZAS I MIEJSCE PRACY

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

Dyskusja nad tym, ile pracują ekipy operatorskie na planach trwa od lat. Autorzy zdjęć borykają się z problemem kilkunastogodzinnych planów i pracy bez limitów. Zwykle zapisy umowy wskazują wyłącznie na termin rozpoczęcia i zakończenia pracy, który *nota bene* zazwyczaj wynika z odrębnego harmonogramu. Co gorsza, jeśli wskazują na godziny pracy, są to zapisy określające np. 14 godzinny dzień zdjęciowy.

W takich sytuacjach, przy zrozumieniu dla specyfiki pracy, należy zadbać przynajmniej o przerwy pomiędzy dniami zdjęciowymi, np. co najmniej 12 godzin. Dobrze, jeśli jest taka wola, aby w umowie zapisać wolne dni, takie jak niedziela. Zapisy o czasie pracy nie stanowią o ważności umowy, jednak są po wynagrodzeniu i przedmiocie prac, chyba najważniejszym elementem, co do którego brak zgody i wykorzystywanie pozycji siły producenta nigdy nie skończy się dobrze.

Wszystkie lokacje, na jakie się godzicie mogą być ujęte w umowie, jednak nie muszą. To wiele ułatwia, co wiecie z praktyki. Jednak bez tego umowa jest oczywiście ważna i skuteczna. Jeśli zapisy o czasie pracy i lokacji znajdują się w odrębnym harmonogramie, dobrze jest zapisać, że stanowi on integralną część umowy.

PRZYKŁAD 1: Autor zdjęć zobowiązuje się do dyspozycyjności w czasie godzin pracy ustalonych w umowie. Czynny czas pracy autora zdjęć objęty umową (czyt. *wynagrodzeniem z umowy*) nie będzie przekraczał ... godzin dziennie. Każda dodatkowa godzina, od chwili jej rozpoczęcia jest płatna wg stawki liczonej ... (np. w podwójnej wysokości), przy czym godziny pracy przypadające na niedziele lub inne dni ustawowo wolne od pracy liczone są wg stawki ..., bez względu na ilość godzin (proponujemy np. potrójną stawkę w niedziele).

PRZYKŁAD 2: Autor zdjęć będzie wynagradzany zgodnie z harmonogramem prac, ustalonych z góry i stanowiący załącznik do umowy (np. tu można w harmonogramie ustalić ilość godzin przypadających na poszczególne etapy pracy). Strony ustalają, że stawka godzinowa za etap I wynosi ..., za etap II wynosi ..., itd. Każda rozpoczęta godzina wykraczająca poza harmonogram liczona jest wg stawki ..., przy czym praca przypadająca na niedziele i dni wolne od pracy liczona jest wg stawki

• • • • • • • • • • • •

6.

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

OBOWIĄZKI STRON

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

Często w umowach istnieją zapisy o należytej staranności autora zdjęć czy zapisy o odpowiedzialności za zniszczenie sprzętu, czy też jego kradzież.

Co do należytej staranności, owszem zapis ten, choć oczywisty, może istnieć, jeśli strony mają taką potrzebę. Jednak nie musi. Każdy wie, że wykonuje pracę z należyłą starannością, ponieważ w przeciwnym wypadku, może liczyć się z obniżeniem wynagrodzenia.

Jeśli chodzi o odpowiedzialność za sprzęt, w szczególności za jego kradzież, należy zwracać szczególną uwagę na zapisy umowne i rozważyć zawarcie umowy ubezpieczenia. Za organizację planu odpowiada produkcja, a więc kradzież sprzętu z planu może być efektem uchybień po stronie organizatora planu. Przyjmowanie na siebie za to odpowiedzialności to spore ryzyko. Zobowiązania producenta natomiast powinny określać wszystko to, co jest obecnie postulatem Stowarzyszenia Autorów Zdjęć Filmowych, czyli bezpieczne warunki pracy na każdym jej etapie i zapewnienie zaplecza socjalnego.

7.

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

UBEZPIECZENIE

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

To niezwykle istotny element umowy, który nie jest wymogiem, aby umowa była ważna, jednak warto, aby zapis taki się znalazł i to nie tylko formalny i papierowy, a realny.

Dobra umowa zabezpiecza autora zdjęć jeszcze przed wejściem na plan. Warto podać sumę ubezpieczenia oraz wiedzieć, jakie ryzyka są ubezpieczeniem objęte. Istotne są także rodzaje ubezpieczeń.

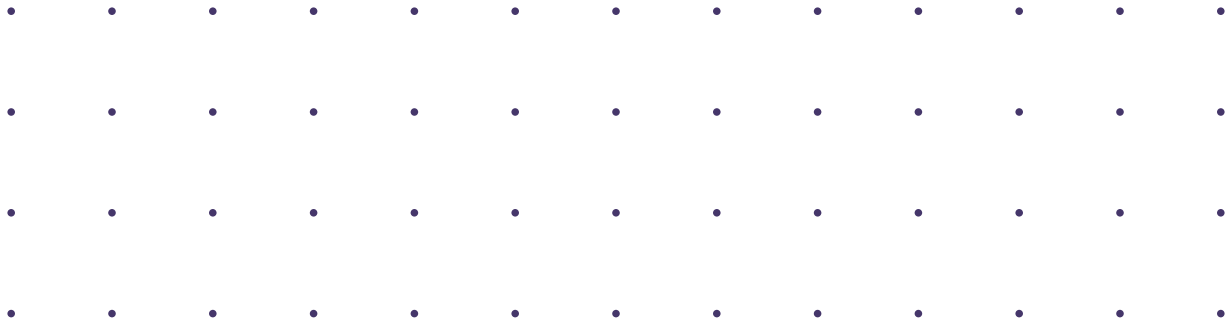
Po pierwsze autor zdjęć powinien być ubezpieczony od NNW, ale także umowa powinna zawierać zapis o obowiązku przedstawienia polisy OC przez producenta, najlepiej w chwili podpisywania umowy.

To, jakie etapy będą objęte ubezpieczeniem np. także dotarcie autora zdjęć na plan i z planu itd., zależą także od zapisów indywidualnych umów.

PRZYKŁAD: 1). Producent obowiązany jest do ubezpieczenia autora zdjęć w systemie NNW, na kwotę ubezpieczenia nie niższą niż ... obejmującą ryzykiem ubezpieczeniowym zdarzenia ... (i tu powinny być wypisane typowe zdarzenia ryzykowne w pracy operatorskiej). 2). Producent obowiązany jest do przedstawienia autorowi zdjęć zawartej umowy ubezpieczenia OC, na sumę gwarancyjną nie mniejszą niż ..., która obejmuje ryzyka ubezpieczeniowe typowe dla pracy operatorskiej np. ... 3). Kopie polis opisanych w pkt. 1 i 2 stanowią załącznik do niniejszej umowy.

8.

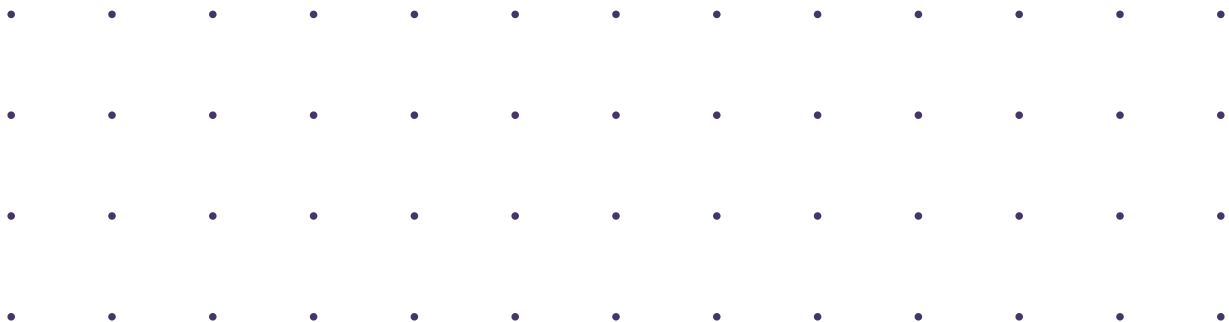
TANTIEMY W UMOWIE

Zgodnie z przepisami prawa autorskiego współautorom przysługują tantiemy, które są „niezrzekalne”.

Jednak to nie jest element, który powinien być ujęty w umowie, albowiem to ani producent, ani dystrybutor nie będą odpowiedzialni za wypłacanie tantiem, czyli proporcjonalnego do wpływów z filmu wynagrodzenia.

Odpowiedzialność za wypłaty oraz wypełnienie obowiązku informacyjnego spoczywa na określonej i właściwej Organizacji Zbiorowego Zarządzania Prawami (OZZ). To jednak temat na odrębny poradnik świadomego autora zdjęć.

9.

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

PREPRODUKCJA

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • •

• • •
• • • **Jest oczywistym, że są stowarzyszenia jak PISF, które nie są zainteresowane płaceniem za całość produkcji filmowej, a więc i preprodukcji. Nie powinien to być jednak z pewnością problem autora zdjęć, a jedynie producenta.**
• • •

• • •
• • • Dobra umowa z producentem to w tej sytuacji gwarancja uzyskania wynagrodzenia także za pracę w ramach preprodukcji. Rozwiązaniem jest ustalenie zakresu prac i ich etapów oraz następnie rozdzielanie wynagrodzenia na transze za poszczególne etapy prac. Bardzo ważne jest przy tym zapisanie terminów płatności tak, aby transze były wypłacane już w toku prac. To oczywiście zapis radykalny, ale nie niemożliwy.
• • •

• • •
• • • Etapowość zapewnia ciągłość pracy i ciągłość finansowania. Wiadomym jest, że dotychczas wiele umów z autorami zdjęć to niemal umowy *adhezyjne* (czyli takie, gdzie tylko jedna strona dyktuje warunki, a druga może tylko tę umowę podpisać lub nie), jednak świadomość, że tak nie jest to punkt wyjścia. Nie ma bowiem takiej możliwości, aby umowa, która z definicji jest negocjowalna, była nienegocjowana i uwzględniała interesy tylko jednej strony.
• • •

• • •
• • • Etapowość to także dniówki czy tygodniówki. Oczywiście w całej Europie funkcjonują różne systemy i praktyki rozliczeń, np. każdy etap produkcji filmowej ma inne stawki albo zakłada się z góry ilość godzin. Warunki pracy w Polsce wcale nie muszą być gorsze. To wymaga jednak bardzo szczegółowych zapisów w umowach.
• • •

• • •
• • • PRZYKŁAD: Etap I prac obejmuje: ... (np. preprodukcję, na którą składają się: ...). Wynagrodzenie za etap I opiewa na kwotę ... zł, płatne w terminie 7 dni po zakończeniu tego etapu zdjęć, a najpóźniej przed rozpoczęciem etapu II. Etap II prac obejmuje: ... itd. Brak dokonania zapłaty z kolejny etap.
• • •
• • •

10.

**NEGOCJOWANIE UMÓW
KAŻDEGO AUTORA ZDJĘĆ**

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

• • •

• • • **Nie ma czegoś takiego jak umowa ramowa czy idealny wzór umowy.**

Owszem, można stworzyć szkielet, który będzie zawierał podstawowe elementy.

• • • Jednak wiadomo, że każda umowa musi zawierać indywidualne zapisy, właśnie co do wynagrodzenia, czasu pracy, terminów, a nawet kar umownych czy warunków ubezpieczenia planu itd. Każdy autor zdjęć wie, czego oczekuje od zleceniodawcy i na czym mu zależy.

• • • Każdy pełnomocnik autora zdjęć w praktyce powinien przed sporządzeniem umowy skoncentrować się na tym co jest istotne dla klienta, zadbać o zapisy o ubezpieczeniu, o wysokości, sposobie ustalania i wypłacania wynagrodzenia, o warunkach pracy na planie itd. To jest rola pełnomocnika.

• • •

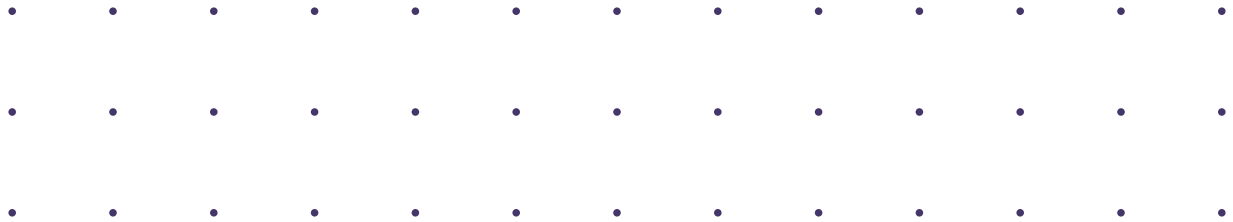
• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

• • • • • • • • • • • • •

11.

**KODEKS CYWILNY
PRZYJACIELEM AUTORA ZDJĘĆ**

Ważna i często kompletnie nieznana jest kwestia przepisów prawa cywilnego, które bez względu na to, czy jest o nich mowa w umowie i tak obowiązują. Najczęściej także działają na korzyść twórcy zdjęć.

Fakt, że w umowie nie ma jakiegoś postanowienia, nie oznacza, że ta kwestia nie jest uregulowana, np. pomimo odstąpienia przez producenta od umowy, ma on obowiązek zapłaty za wykonaną już pracę operatora.

Pozycja negocjacyjna autorów zdjęć i całego pionu operatorskiego jest silna, ponieważ mają zasadniczy wpływ na powstanie filmu. To oczywiste, jednak jak zawsze w takich sytuacjach, najważniejsza jest znajomość obowiązujących reguł i wsparcie prawne.

PRZYKŁAD: Art. 639 k.c. [Niewykonanie dzieła z przyczyn leżących po stronie zamawiającego]. Zamawiający (producent) nie może odmówić zapłaty wynagrodzenia mimo niewykonania dzieła, jeżeli przyjmujący zamówienie (autor zdjęć) był gotów je wykonać, lecz doznał przeszkody z przyczyn dotyczących zamawiającego (producenta). Jednakże w wypadku takim zamawiający może odliczyć to, co przyjmujący zamówienie (autor zdjęć) oszczędził z powodu niewykonania dzieła.

www.kancelaria2k.pl | www.psc.pl